

1 Avstemman – partur av roknskapargóðkenningini

1.1 Endamál við avstemman

Um avstemman kann verða spurt: *hvat* er avstemman, *hví* verður stemmað av, og *hvussu* verður stemmað av. Endamálið við hesum notati er bert at umrøða, *hvat* stemmað verður av og *hví*.

1.1.1 Hvat er avstemman

Yvirskipað kann verða sagt, at *at stemma av* er at samanbera tvær upplýsingar við hvørja aðra – um hesar eru eins. Talan kann bæði vera um avstemman av innanhýsis upplýsingum og um avstemman millum innanhýsis (egið bókhald) og uttanhýsis upplýsingar (kontuavrit).

Vanliga er talan um tøkkan pening (kassar og bankakontur), ognarar (kreditorar) og skuldarar (debitorar), ið verða stemmað av. Men øll fíggjarstøðan skal verða stemmað av, so stovnsleiðarin hevur vissað seg um, at roknskapurin gevur eina rætta mynd av inntøkum, útreiðslum, umframt ogn og skuld.

1.1.2 Hví verður stemmað av

Avstemman er partur av tí innaneftirliti, sum er við roknskaparupplýsingum – hvørt hesar eru rættar. Tí er innaneftirlit og avstemman partur av teirri roknskapargóðkenning, ið stovnsleiðarin skipar fyri.

Í sambandi við mánaðarligu roknskapargóðkenningina váttar stovnsleiðarin

1. At roknskapurin er rættur, herímillum at skrásetingarnar eru:
  - a. Fullfíggjaðar, t.e. at allar skrásetingar og hendingar, sum skulu vera skrásettar, eru skrásett, og at tað liggja ikki týðandi upphæddir óbókaðar, sum hava við sær, at roknskapurin ikki gevur eina rætta mynd
  - b. Neyvar, t.e. at upphæddir og aðrar dátur, sum viðvíkja skrásetingum og hendingum, eru bókaðar rætt
2. At játtanin fer at halda
3. At samsvar er millum egnar búskaparskipanir og Búskaparskipan landsins, herímillum at tað, sum er bókað á kontu 7510, er rætt

Málið við avstemmanini er, at stovnsleiðarin vil veita vissu fyri, at punkt 1 og punkt 3 eru í lagi. Hetta er nakað, sum stovnsleiðarin kann veita fulla vissu fyri.

1.1.3 Hvussu verður stemmað av

Her skal ikki verða greitt frá, hvussu stemmað verður av, tí hetta er ymiskt – alt eftir hvat økið ið verður stemmað av, hvørjar skipanir verða brúktar o.s.fr.

1.2 Alment um støðuna hjá einstaka roknskapinum/bókhaldinum

Eins og sagt verður um alnótina, at hon er sett saman av í milliúnatali av atskildum netum, sum eru knýtt saman, so kann eisini verða sagt um tann einstaka roknskapin, at hann er ein liður í einum milliúnatali av atskildum roknskapum/bókhaldum, sum kortini hanga saman í einum búskapi – fyrst tjóðarbúskapi so eisini heimsbúskapi.

Hetta merkir, at einstaki roknskapurinn kann haldast upp móti nógvum øðrum roknskapum, har ið stovnar og virki uppá skift eru ognarar (kreditorar) og skuldarar (debitorar) hjá hvør øðrum. Neyvari sagt, er tað partur av ognarabókhalda hjá einum stovni/virki, sum kann samanberast við part av skuldarabókhalda hjá øðrum stovni/virki. Sagt kann verða, at viðurskiptini millum tveir partar eiga at vera spegilsmyndir av hvør øðrum. Kreditorkontuavritið hjá stovni X skal vísa tað sama sum debitororkontuavritið hjá stovni ella virki Y – um enn tingini eru debet hjá einum og kredit hjá hinum.

Av tí at bókhaldið hjá øðrum stovni/virki er undirlagt innaneftirlit, sum einstaki stovnurin ikki hevur ávirkan á, verður í roknskaparástøðini sagt, at tá ið tað er møguligt, skal stemmað verða av ímóti uttanhýsis tilfari – t.d. kontuavriti frá peningastovni ella frá ognara – tí hildið verður, at hetta tilfar er meira álítandi, tí tað er undirlagt eitt innaneftirlit, sum viðkomandi stovnur ikki hevur ávirkan á. Tað merkir tó ikki, at uttanhýsis samstarvsfelagin er uttan mistøk. Peningastovnarirnir biðja viðskiftafólk síni siga frá innan 20 dagar, er ósemja um rættleikan í kontuavritinum.

1.3 Roknskaparmál – krøv til ”rættan roknskap”

Tá ið stovnsleiðarin vátar, at *roknskapurinn er rættur*, so vátar hann fleiri undirliggjandi roknskaparmál (krøv til rættleika roknskapsins), herímillum:

1. skrásetingarsløg og hendingar í einum roknskaparari:
  - a) Veruligar hendingar (gyldighed) – skrásetingar og hendingar, sum eru bókaðar, eru veruligar og viðvíkja stovni e.l.
  - b) Fullfíggað (fuldstændighed) – allar skrásetingar og hendingar, sum skulu vera skrásettar, eru skrásettar (§§ 11 og 13 í rsk-kunngerð og pkt 3 í EK 76)
  - c) Neyvleiki (nøjagtighed) – upphæddir og aðrar dátur, sum viðvíkja bókaðum skrásetingum og hendingum, eru bókaðar rætt
  - d) Tíðaravmarkan (periodisering) – skrásetingar og hendingar eru bókaðar í røttum tíðarskeiði (§ 13 í rsk-kunngerð og pkt 5 í EK 76)
  - e) Flokking (registrering) – skrásetingar og hendingar eru bókaðar á rættar kontur (§ 5 í rsk-kunngerð og pkt 4 í EK 76)
2. fíggarstøðupostar við árslok:
  - a) Eru til staðar (tilstedeværelse) – ognir, skyldur og eginognin eru til
  - b) Ognarrættur og skyldur (rettigheder og forpligtelser) – stovnur e.l. eigur ognirnar og skyldurnar áliggja stovni e.l.
  - c) Fullfíggað (fuldstændighed) – allar ognir, skyldur og eginpeningur, sum eiga at verða skrásett, eru skrásett. (pkt 7 og 8 í EK 76)
  - d) Virðisásetingar og uppbyti (værdiansættelse) – ogn, skyldur og eginpeningur eru við í roknskapinum við røttum upphæddum, røttum býti og eru tey hóskaði skrásett

Tá ið stovnurin stemmar av – t.e. samanber sínar roknskaparupplýsingar við tær hjá uttanhýsis samstarvsfelaga - kann hann vátta fleiri av hesum roknskaparmálum.

Feilmøguleikarnir eru t.d.: at skrásetingar/hendingar ikki eru skrásettar; at tær eru skrásettar í skeivum fíggarári, at tær eru skrásettar við skeivari upphædd ella við skeivum fortækini (fakturi skrásettur sum kreditnota – ella umvent).

Um stovnurin hevur tikið eina skráseting við:

- sum ognari ella skuldari ikki hevur skrásett, so kann talan vera um skráseting, sum ikki er verulig ella viðvíkur stovninum – brot á punkt 1a og 2a

- sum ognari ella skuldari hefur skrásett í øðrum fíggjarári, so kann talan vera um skráseting, sum er verulig, men hon er tíðarmarkað skeivt – brot á 1a, 1b, 2a, 2b, 2c – um bóking er tikin við í 2009, men skuldi verið tikin við í 2010, so er talan um veruliga hending, men skeiva tíðarmarkan. Um bóking skuldi verið tikin við í 2009, men er tikin við í 2010, er talan um veruliga hending, men skeiva tíðarmarkanin merkir, at skrásetingar/hendingar í 2009 eru ikki fullfíggjaðar.
- sum ognari ella skuldari hefur skrásett við aðrari upphædd ella við øðrum forttekini, so kann talan vera um, at stovnur hefur skrásett skeivt – brot á 1c.

Hetta yvirlitið var ikki úttømandi við atliti at feilmøguleikum. Tað verður ikki her tikið dagar millum, um tað er stovnurin ella samstarvsfelagin, sum hefur gjørt mistakið. Dentur verður her lagdur á, at stovnurin tryggjar sær, at hansara bókhald er rætt, og at stovnurin ger samstarvsfelagan kunnugan við mistakið, so hetta bókhaldið eisini verður rætt. Partur av avstemmanini er at kunna greiða frá ósemjunum partanna millum, um bókhaldini ikki eru ein spegilsmynd av hvør øðrum, sum tey teoretiskt eiga at vera. Kontuavrit frá peningastovni og salda sambært Búskaparskipan landsins skulu stemma pr ávísan uppgerðardag.

1.4 Eftirskrift

Halda stovnsleiðarar, at hetta notat er torskilt ella kundu hugsað sær eina útgreinan av notatinum, eru tit vælkomn at venda tykkum til roknskapardeildina á gjaldstovuni.

Kundu stovnsleiðarar hugsað sær, at gjaldstovan legði lag á við atliti at, hvussu ávíst roknskaparøki ella konta skal verða stemmað av (og hví), kunnu tit eisini venda tykkum til roknskapardeildina á gjaldstovuni um hetta. Roknskapardeildin vil, í tann mun orkan loyvur tí, veita stovnum vegleiðing.